

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 54/2014 vp

Valtioneuvoston selvitys tulevan komission ohjelmaan vaikuttamisesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 6 päivänä helmikuuta 2015 lähettänyt jatkokirjelmän 2. VNK 06.02.2015 asiassa valtioneuvoston selvitys tulevan komission ohjelmaan vaikuttamisesta E 34/2014 vp maa- ja metsätalousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa on ollut kuultavana

- EU-erityisasiantuntija Hannele Timonen, valtioneuvoston kanslia.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— maa- ja metsätalousministeriö.

Viitetiedot

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnon MmVL 20/2014 vp

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Uusi alkua -nimisessä työohjelmassa esitetään vain Junckerin poliittisten suuntaviivojen mukaisia uusia aloitteita ja ylipäättään hankkeita vain vuodelle 2015, ei koko komission toimikaudelle. Vaikka ohjelma keskittyy vain vuoden 2015 prioriteetteihin, komissio edistää muitakin asioita, mukaan lukien pidemmälle tulevaisuuteen ulottuvat hankkeet, kuten seuraavan monivuotisen rahoituskehityksen valmistelu.

Ohjelma koostuu suuntaviivojen kymmenestä kokonaisuudesta: 1) työllisyys, kasvu ja investoinnit, 2) digitaaliset sisämarkkinat, 3) energiaunioni ja eteenpäin katsova ilmastopolitiikka, 4) syvemmät ja oikeudenmukaisemmat sisämarkkinat ja vahvempi teollisuuspohja, 5) syvempi ja oikeudenmukaisempi talous- ja raha-

liitto (EMU), 6) kohtuullinen ja tasapainoinen vapaakauppasopimus Yhdysvaltojen kanssa (TTIP), 7) luottamukseen ja perusoikeuksien kunnioittamiseen perustuva oikeusalue, 8) uusi maahanmuuttopolitiikka, 9) vahvempi ulkoinen toiminta ja 10) demokraattisen muutoksen unioni.

EU-sääntelyn toimivuuden parantaminen ja sääntelytaakan keventäminen nostetaan poliittiseksi painopisteeksi. Tähän liittyy sellaisten ehdotusten poisvetäminen, joissa ei ole saavutettavissa edistystä, jotka ovat vanhentuneet tai eivät enää vastaa alkuperäisiä tavoitteita. Tämä ei tarkoita välttämättä tavoitteiden hylkäämistä, vaan uutta lähestymistapaa asian edistämiseen.

Ohjelmassa tuodaan esille myös tarve parantaa komission, neuvoston ja parlamentin yhteis-

työtä ja sitoutumista yhteisten prioriteettien toimeenpanoon. Tavoitteena on määritellä toimielinten yhteiset kärkiprioriteetit, joissa edettäisiin nopeasti.

Sääntelyn toimivuuden edistäminen on ollut vaikuttamistamme läpileikkaava teema. Suomi on korostanut erityisesti kilpailukyky- ja työllisyysvaikutuksia. Samalla on painotettu, ettei sääntelyn toimivuuden parantaminen saa heikentää työntekijöiden, kuluttajien ja ympäristön suojaa. Komission työohjelma ja uudistettu rakenne, mukaan lukien paremman sääntelyn osoittaminen komission 1. varapuheenjohtajan vastuulle, vastaavat tältä osin hyvin Suomen tavoitteita. Sääntelyn toimivuuden parantaminen ja sääntelytaakan keventäminen kytketään työohjelmassa aiempaa selkeämmin työllisyyden ja kasvun edistämiseen korostaen samalla tarvetta säilyttää sosiaalinen suojelu, terveyden ja ympäristön suojelu ja kuluttajien valinnanvapaus korkealla tasolla.

Valtioneuvoston kanta

Suomi pitää hyvänä aiempaa kohdennetumpaa, strategisempaa ja konkreettisiin hankkeisiin sekä tuloksiin keskittyvää työohjelmaa. Unionin on tarpeen keskittyä toiminnassaan niihin alueisiin, joilla se voi tuoda lisäarvoa.

Työohjelman painopisteet vastaavat hyvin Suomen tavoitteita. Suomi on vaikuttamistyös-
sään painottanut erityisesti kilpailukyky-, kasvun ja työllisyyden vahvistamista, joka muodostui myös työohjelman lähtökohdaksi. Suomi on korostanut tältä osin etenkin sisämarkkinoiden kehittämistä (erityisesti digitaaliset ja palvelujen sisämarkkinat), oikeanlaista sääntely-ympäristöä, vapaakauppaneuvottelujen loppuun saatamista, eteenpäin katsovaa teollisuuspolitiikkaa ja vahvaa yhteistä energia- ja ilmastopolitiikkaa. Nämä ovat kaikki vahvasti esillä komission työohjelmassa.

Suomen EU-politiikan avaintavoitteet vuodelle 2015 ovat 1) kasvua ja työllisyyttä vahvistava kilpailukyky, 2) toimiva sääntely ja 3) ulkoisesti vahvempi unioni. Odotamme komissiolta konkreettisia ehdotuksia ja toimenpiteitä kasvun, työllisyyden ja kilpailukykyyn vahvistamiseksi sekä sääntelyn toimivuuden parantamiseksi, etenkin kilpailukykyyn ja pk-yritysten kannalta. Investoinnit, innovaatiopanostukset ja sisämarkkinoiden kehittäminen tulee kohdistaa kasvun kärkeen: digitalisaatioon, biotalouteen ja puhtaisiin teknologioihin.

Toimielinten rakentavaa yhteistyötä ja sitoutumista yhteisten tavoitteiden toimeenpanoon tarvitaan. Ajatus siitä, että toimielimet yhdessä sopisivat prioriteettihankkeista, joissa ne sitoutuvat etenemään nopeasti, on kannatettava.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Maatalous

Tavoitteena olevan kasvua ja työllisyyttä vahvistavan kilpailukykyyn osalta maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa voimakkaasti biotaloutta, joka avaa suuria työllistämisen- ja kasvumahdollisuuksia sekä hyvinvoinnin parantamismahdollisuuksia. Suomen biotalousstrategiassa asetetut toimenpiteet luovat hyvän pohjan kestäväälle biotalouden edistämiseksi. Strategiaa toteutetaan ministeriöiden yhteistyönä. Siihen sisältyvistä 42 toimenpiteestä 13 on maa- ja metsätalousmi-

nisteriön vastuulla. Myös cleantech on valiokunnan toimialalla tärkeä tulevaisuuden ala. Esimerkiksi maatalouden ravinteiden hyötykäyttöön saamisesta on juuri käynnistynyt maatalouden lannan sekä muun ravinteita sisältävän orgaanisen aineksen tehokasta hyötykäyttöä koskeva tutkimus. Energia- ja ilmasto-kehityksen osalta tulee kiinnittää huomiota maatalouden päästövähennyspotentiaalin rajallisuuteen. Asettavien tavoitteiden tulee olla johdonmukaisia maatalouden toimintaedellytysten ja globaalin ruoan tuottamisen kanssa.

Valiokunta on eri yhteyksissä todennut (mm. MmVL 20/2013 vp — U 69/2011 vp), että yhteisen maatalouspolitiikan sisäinen tukijakauma perustuu yli 20 vuoden tuotantohistoriaan eikä se vastaa 27 erilaisen jäsenmaan muuttuvilla markkinoilla toimivan maatalouden vaatimuksiin. Tämän vuoksi hallitusohjelman mukaisesti tavoitteena tulee olla, että tukijakaumaa korjataan oikeudenmukaisemmin sekä paremmin eri jäsenmaiden ja alueiden erityispiirteitä ja tuotanto-olosuhteita huomioivaan suuntaan siten, että maamme erityisolosuhteet tulevat huomioon otetuiksi. Suomen tavoitteena tulee olla EU:n ja kansallisten tukien suuntaaminen Suomen maatalouden erityistarpeet huomioon ottaen.

Valiokunta katsoo, että EU-prioriteetteja vuodelle 2015 tulee erityisesti olla yhteisen maatalouspolitiikan toimeenpanon yksinkertaistaminen ja seuraamusten kohtuullistaminen. Maa- ja metsätalousministeriön EU-prioriteeteissa kulle vuodelle on tuotu esiin, että tilatasolla tuet muodostavat merkittävän osan tulonmuodostuksesta. Taloudellisen tilanteen kiristyminen on vaikuttanut myös heikentävästi tilojen toimintaedellytyksiin.

Valiokunta pitää täysin kohtuuttomana, että pelkästään inhimillisestä erehdyksestä johtuva virhe voi aiheuttaa huomattavan tulonmenetyksen. Samanaikaisesti valvontaa koskeva komission antama sääntely, työasiakirjat yms. mukaan lukien, on muuttunut entistä pikkutarkemmaksi ja valvontaa vaaditaan enemmän. Tämä on johtanut kansallisesti kustannettavan hallinto- ja valvontajärjestelmän ja viljelijöiden hallinnollisen taakan kohtuuttomaan kasvuun. On välttämätöntä, että valvontaa muutetaan riskiperusteisemmaksi. Kohtuuttomat sanktiot tulee poistaa. Hallinnollista taakkaa aiheutuu viljelijöille myös erityisesti silloin, kun samaan asiaan kohdistetaan useampia valvontoja tai samaa asiaa kysytään moneen kertaan eri viranomaisyhteyksissä. Tukihakuun liittyvä byrokratia vaikuttaa myös viljelijöiden jaksamiseen ja yrittäjämotiivaatioon.

Valiokunta kiinnittää ministeriön prioriteettien mukaisesti myös huomiota siihen, että maa-

taloustukien hallinto- ja valvontakustannukset ovat merkittävä kustannuserä jäsenvaltiolle. Yhteisen maatalouspolitiikan toimeenpanon hallinnollinen taakka on viime maatalousuudistuksen myötä edelleen kasvanut. Uudistuksessa pyrittiin lisäämään tukijärjestelmien vaikuttavuutta mm. ympäristön kannalta (viherryttäminen), nuorten viljelijöiden hyväksi ja maaseudun kehittämisen edistämiseksi. Entistä tarkempi tuen kohdentaminen on johtanut tukijärjestelmien monimutkaistumiseen ja niiden hallinnolle ja edellä todetun mukaisesti viljelijöille aiheuttaman hallinnollisen taakan lisääntymiseen. Tukijärjestelmän ylläpidon hallinnolliset kustannukset ovat kasvaneet myös lisääntyvien tarkastus- ja ym. velvoitteiden johdosta. Kehitys on ollut täysin vääräsuuntaista ottaen huomioon tarpeen karsia byrokratiaa ja kustannuksia sekä tehostaa hallintoa.

Yhteisen maatalouspolitiikan yksinkertaistamisen osalta maataloudesta ja maaseudun kehittämisestä vastaava komissaari Phil Hogan tulee tarkastelemaan toimeenpanon aiheuttamaa hallinnollista taakkaa ja tekemään ehdotuksia sen vähentämiseksi ensimmäisen toimintavuotensa aikana. Valiokunta pitää välttämättömänä, että Suomesta toimitetaan tietoja uudistuksen vaikutuksista ja vaaditaan sisällöllisten muutosten tekemistä välittömästi. Hallinnollisen taakan vähentämiseen tulee tarttua voimakkaasti myös seuraavan uudistuksen valmistelussa.

Tänä vuonna käyttöön otettavan viherryttämistuen ehtoihin kuuluu pysyvän nurmen säilyttämisvaatimus. Tuen ehdot ovat herättäneet paljon kysymyksiä ja epävarmuutta viljelijöissä. Valiokunta edellyttää, että Suomi vaikuttaa edelleen kaikin keinoin komissioon, jotta Suomen olosuhteet otetaan huomioon pysyvien nurmien vaatimuksessa. Pysyvän nurmen säilyttämisvaatimuksessa tulee muun ohella ottaa huomioon se, että Suomessa perinteisesti viljellään nurmisäilörehua maissisäilörehun sijaan sekä se, että lyhyen laidunkauden vuoksi karjalle tarvitaan runsaasti nurmisäilörehua ja kuivaa heinää. Pohjoisten luonnonolojemme vuoksi nurmikasvustoja uudistetaan paljon suoraan nurmelta nurmelle ilman suojaviljaa. Pysyvien nurmien vaa-

timusten ei tule koskea tällaisessa aktiivisessa tuotannossa olevia nurmia. Viime kädessä EU:n säännöksiä on muutettava siten, että EU:n tuomioistuimen tulkinnasta aiheutunut epävarmuus poistuu.

Valiokunta pitää sinänsä hyvänä Yhdysvaltojen kanssa käytävissä vapaakauppaneuvotteluisa tavoiteltavaa yritysten markkinoillepääsyn parantamista kuin myös kaupanesteiden purkamista yleensä. (Poist). Vientimahdollisuuksia tulee hakea myös elintarviketuotannossa nykyistä tehokkaammin. Vienti on alan kasvun kannalta keskeinen kysymys. Valiokunta pitää kuitenkin välttämättömänä, että elintarvikealan kaupassa EU:n ja siten myös Suomen kannalta erittäin tärkeät mm. kuluttajasuojeluun ja eläinten hyvinvointiin liittyvät intressit tulevat otetuiksi huomioon nyt käytävissä neuvotteluissa. Suomen tulee toimia aloitteellisesti, jotta EU huolehtii maatalouspolitiikassaan koko alueensa tuotannon kilpailukyvyistä ja mahdollistaa kansallisesta huoltovarmuudesta huolehtimisen. Valiokunta viittaa tältä osin lausuntoonsa MmVL 8/2014 vp — E 43/2014 vp.

Metsätalous

Valiokunta on edellä korostanut biotalouden erityisen suurta merkitystä maamme kannalta. Suomessa biotalous nojaa nyt ja jatkossa vahvasti metsäsektoriin, erityisesti puunjalostukseen. EU-politiikka vaikuttaa merkittävästi mahdollisuuksiimme kehittää menestyvää biotaloutta. On välttämätöntä, että Suomi toimii aktiivisesti biotalouden edistämiseksi muun muassa energia- ja ilmastopolitiikkaa, ympäristönsuojelua, kauppa- ja teollisuuspolitiikkaa ja infrastruktuuria koskevilla kysymyksissä. Suomen on tarkasteltava eri politiikkalohkoja ja niiden luomaa sääntelyä biotalouden näkökulmasta.

EU-vaikuttamisessa Suomella tulee olla aktiivinen siten, että Suomen asiantuntemusta metsien kestävässä talouskäytössä hyödynnetään. Aktiivinen vaikuttaminen on välttämätöntä, sillä metsäisenä maana Suomi on erityisen haavoittuva mahdollisille huonoille linjauksille EU:ssa. Tulee tehdä kokonaisvaltainen tarkastelu siitä, miten metsien kestävä talouskäyttö osana biota-

louden kehittämistä turvataan eri EU:n politiikkalohkojen luomassa sääntelyviidakossa. EU:n uuden metsästrategian toimeenpanolla on siinä merkittävä rooli. Metsiä koskevan sääntelyn tulee olla kansallista sääntelyä. Maamme metsätaloudelle aiheutuvat kustannukset tai sääntelytaakka eivät saa lisääntyä. Kasvua, työllisyyttä ja kilpailukykyä ei synny vain kohdistetuilla lainsäädäntöuudistuksilla vaan lainsäädäntöä kokonaisvaltaisesti kehittämällä. Tulee aidosti ja konkreettisesti edistää kasvua, metsäsektorin kilpailukykyä suhteessa EU:n ulkopuolisiin maihin ja puun monipuolista käyttöä osana uusiutuviin raaka-aineisiin pohjautuvan biotalouden rakentamista. Valiokunta viittaa lausuntoonsa uudesta EU:n metsästrategiasta (MmVL 53/2014 vp — E 130/2013 vp).

Suomen tulee osaltaan vaatia komissiolta avoimempaa valmistelua. Siten voidaan ehkäistä lähtökohdiltaan kohtuuttomien vaatimusten etenemistä lainsäädäntöprosessissa. Suomalaisen osaamisen saaminen metsäbiotalouden kannalta tärkeille komission pääosastoille on osa ennakkovaikuttamista ja siten välttämätöntä. Valiokunta on lausunnossaa (MmVM 21/2014 vp — HE 138/2014 vp) kiinnittänyt huomiota siihen, että tietämys muun ohella Suomen luonnonolosuhteista, ilmastosta ja metsätaloudesta on EU:ssa puutteellista. Sen vuoksi valiokunta on pitänyt välttämättömänä, että Suomi perustaa erityisen toimen (ns. metsäattasea) kyseisen tietämyksen lisäämiseksi EU:ssa. Komissiolta on edellytettävä EU:n jäsenmaiden olosuhteiden tuntemusta.

Energia- ja ilmastopolitiikka

Valiokunta nostaa esille energian saatavuuden ja hinnan kohtuullisuuden sekä kansainvälisen ilmastopimuksen merkityksen kilpailukyvyille. Nykyistä selvemmin on tuotava esille, että EU:n yksipuolinen sitoutuminen kovaan ilmastavoitteeseen ei hillitse maailmanlaajuisia ilmastomuutosta eikä vahvista eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykyä. EU:n 2030 -energiapaketin kokonaismerkitys ja maksuttomien päästöoikeuksien tärkeys hiilivuotoaloille kuten metsäteollisuudelle on tuotava esille. Lisäksi valiokun-

ta painottaa, että päästökauppaa ei tule manipuloida tavoilla, jotka nostavat päästöoikeuden hintaa. Päästökaupan tulee olla ennustettavaa eikä sen toimintasääntöjä tule muuttaa kesken päästökauppakautta.

Myös päästökaupan ulkopuolisen sektorin EU-taakanjaon merkitys on keskeinen. Suomen on pidettävä kiinni linjauksesta, jonka mukaan tälläkin sektorilla on pyrittävä EU-tasolla kustannustehokkaaseen päästöjen vähentämiseen. Päästöjä ei tule vähentää siten, että metsänielut otetaan osaksi ei-päästökauppasektoria tai ainakaan sellaisella tavalla, joka vähentää hakkuumahdollisuuksia ja siten jarruttaa biotalouden kehittämistä. Metsänieluja koskevassa vaikutamisessa on saavutettava ratkaisu, joka turvaa täysimääräiset kestävät hakkuumahdollisuudet Suomessa. Jatkossakin nielukysymyksissä tarvitaan vahvaa metsätalouden osaamista. On tuotava esille, että metsäisille maille luonteva tapa osallistua ilmastotalkoisiin on edistää vähähiilistä biotaloutta puunkäyttöä lisäämällä. Samanlaisesti voidaan kasvattaa metsien hiilivaraa.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että biomassan energiakäyttö turvataan. Suomen kansantaloudelle, metsäsektorin kannattavuudelle sekä ilmasto- ja energiatarpeille on ensisijaisen tärkeää, että energiantuotannossa puulle ei aseteta päästökertomia päästökaupassa eikä sen ulkopuolisilla sektoreilla. Puubiomassan kestävyttä ei tule tarkastella tuotekohtaisilla kriteereillä. Suomen tulee jatkossakin osallistua aktiivisesti kestäväan metsätalouden kriteerien valmisteluun siten, että varmistetaan kokonaisvaltainen lähestymistapa kestäväan metsätalouteen ja kansallisten metsiä koskevien erityispiirteiden huomioon ottaminen.

Valiokunta toteaa, että komission ILUC-ehdotuksen (RES-direktiivin muuttaminen) käsittelyssä on täysin välttämätöntä varmistaa puun hiilineutraalisuus EU:n aiemmin tekemien päätösten mukaisesti. Erillisiä metsäbiomassaa koskevia kestävyyskriteerejä ei tule laatia osana ILUC-direktiiviä.

Valiokunta toteaa, että vapaakauppaneuvottelut ovat tärkeitä vientivetoiselle metsäteollisuudelle.

Viennin kannalta tarvitaan aktiivista, markkinoita avaavaa kauppapolitiikkaa.

Lopuksi

EU-asiat valmistellaan toimivaltaisissa ministeriöissä, ja kantojen yhteensovittaminen tapahtuu erityisesti jaostoissa ja EU-ministerivaliokunnassa. Valiokunta on eri yhteyksissä korostanut sitä, että kantojen yhteensovittamisessa on ilmennyt viime vuosina selviä puutteita. Valiokunta pitääkin välttämättömänä, että Suomen vaikutusvallan lisäämiseksi ja maksimoimiseksi yhteensovittamisjärjestelmä tehdään aukottomaksi ja että se tulee entistä etupainotteisemmaksi. Järjestelmää ei pidä ohittaa missään olennaisissa EU-politiikan kysymyksissä. Myös virkamiestasolla yhteensovittamisen tulee tapahtua ministeriöiden välillä heti valmistelun alkuvaiheesta lähtien.

Ennakoivan, strategisen suunnittelun ja omien kansallisten aloitteiden kehittäminen tulee olla keskeinen osa kansallista vaikuttamista. On välttämätöntä tehdä omia aloitteita Suomen etujen edistämiseksi. Vaikka yhteensovittamisjärjestelmä on suunnattu pääosin kantojen muodostamiseen neuvoston käsittelyä varten, yhteensovittaminen on välttämätön osatekijä myös varhaisessa vaikuttamisessa.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Euroopan parlamentin valta on entisestään kasvanut. Vaikka keskeisin rooli Euroopan parlamentin suuntaan on neuvoston puheenjohtajamaalla, on tärkeää seurata parlamentin kannanmuodostusta sekä vaikuttaa parlamentin keskeisiin toimijoihin Suomen näkemysten ja kansallisten erityiskysymysten huomioon ottamisen edistämiseksi EU:ssa. Myös yhteistyötä suomalaisjäsenen kanssa tulee edelleen kehittää samassa tarkoituksessa.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että ajatus tarkoituksenmukaisesta, yksinkertaisemmasta ja kevyemmästä sääntelystä jalkautetaan johdonmukaisesti kaikille politiikka-aloille ja kaikkiin menettelyn vaiheisiin. Erityisesti tulee keskittyä hankkeisiin, joissa on saatavissa selkeitä kilpailukyky-, kasvu- ja työllisyysvaikutuksia. Olen-

naista on etenkin pk-yritysten kilpailukyvyn ja yrittämisen edellytysten vahvistaminen.

Lausunto

Lausuntonaan maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 5 päivänä maaliskuuta 2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jari Leppä /kesk	Jukka Kopra /kok
vpj.	Lauri Heikkilä /ps	Timo V. Korhonen /kesk
jäs.	Heikki Autto /kok	Pirkko Mattila /ps
	Markku Eestilä /kok	Jari Myllykoski /vas (osittain)
	Satu Haapanen /vihr	Mats Nylund /r
	Lasse Hautala /kesk	Kari Rajamäki /sd
	Reijo Hongisto /ps	Janne Sankelo /kok
	Anne Kalmari /kesk	Katja Taimela /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.